

Motion till riksdagen 2025/26:3919

av **Teresa Carvalho m.fl. (S)**

med anledning av prop. 2025/26:141 En ny vapenlag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen antar regeringens förslag till vapenlag med den ändringen att punkten 6 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha den lydelse som framgår av motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med lagförslag om följdändringar som innebär att en enskild person som tidigare beviljats tillstånd att inneha ett skjutvapen som avses i förslaget till 4 kap. 11 § vapenlagen måste lämna in detta vapen mot ersättning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagändringar som innebär att femårstillstånden för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott återinförs och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen lämnar regeringen förslag till en ny vapenlag. Det övergripande syftet med den nya lagen är att förenkla regelverket för tillståndsgivning och innehav av skjutvapen för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar. Regeringen föreslår också samtidigt ett förbud mot innehav av vissa typer av halvautomatiska gevär för jakt. Det gäller sådana som är kompatibla med stora militära vapenmagasin och som internationellt ofta använts vid massskjutningar och terrordåd.

Socialdemokraterna ställer sig bakom regeringens proposition, utom i två avseenden. För det första anser vi att regeringens förslag om förbud bör utformas så att det också omfattar tillstånd som beviljats under perioden från den 1 augusti 2023 till 1 augusti 2025. För det andra anser vi inte att de s.k. femårstillstånden för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas.

Förbud mot innehav för jakt av vissa typer av halvautomatiska gevär som är kompatibla med stora militära vapenmagasin och som internationellt ofta använts vid masskjutningar och terrordåd

Halvautomatiska vapen är vanliga vid jakt och fyller en viktig funktion. Inte minst vid björn- och vildsvinsjakt är det en säkerhetsfråga för jägarna att kunna använda halvautomatiska vapen. Därför vill vi socialdemokrater betona att halvautomatiska vapen generellt sett ska vara tillåtna vid jakt. Det finns dock inga tungt vägande skäl för att just de halvautomatiska vapen som avses i regeringens förslag i 4 kap. 11 § vapenlagen och som ofta använts vid skolskjutningar ska vara tillåtna.

Avseende dessa vapen förändrades den 1 augusti 2023 Naturvårdsverkets föreskrifter. Enligt de äldre föreskrifterna var det inte tillåtet att ”vid jakt använda halvautomatiska vapen av militär typ, som ursprungligen konstruerats och tillverkats för annat än jaktliga ändamål och som till konstruktion och utseende inte avsåg att efterlikna konventionella, manuellt omladdade kulgevär för jakt.” I praktiken innebar detta att ett antal olika halvautomatiska vapen inte var tillåtna för jakt.

I och med förändringen den 1 augusti 2023 ändrades polisens tillämpning av reglerna, och ett stort antal enskilda ansökte om, och beviljades, tillstånd för jakt med vapen som tidigare var förbjudna. Det gäller bl.a. det omtalade vapnet AR-15. Det är ett halvautomatiskt gevär med löstagbart magasin som i sitt originalutförande ser ut som en militär automatkarbin. Dess utformning och egenskaper har gjort det populärt bland kriminella och andra våldsbejakande personer. Internationellt har AR-15 använts vid flera masskjutningar och terrordåd. Det är enkelt att i AR-15 sätta in stora löstagbara magasin, med många kulor, som primärt är avsedda för militär användning. När vapnet försetts med större magasin ökar dess eldhastighet och elduthållighet. Vapnet är därutöver till sin konstruktion sådant att det är enkelt att byta ut även andra delar, vilket innebär att innehavaren kan modifiera vapnet och göra det än farligare. I dag är det enkelt att få tag på färdiga delar för sådan omvandling, och utvecklingen av 3D-skrivare har också ytterligare förenklat denna typ av modifiering.

Efter skolskjutningen på Risbergsgården i Örebro uttalade företrädare för Tidöregeringen att man avsåg att presentera förslag för att förbjuda innehav av denna typ av halvautomatiska vapen för jakt (dvs. halvautomatiska gevär som är kompatibla med stora militära vapenmagasin). I augusti 2025 genomfördes också en förändring i vapenförordningen, efter vilken nya tillstånd till sådana vapen inte längre beviljas. Den 30 juni 2025 meddelade regeringen att detta förbud, i enlighet med vapenutredningens förslag, skulle komma att omfatta även tidigare beviljade tillstånd. Samtliga ägare av de aktuella vapnen skulle därmed bli tvungna att lösa in dessa mot ersättning. Vapenutredningen hade uppskattat att detta gällde omkring 3 500 jägare.¹

Av den aktuella propositionen framgår att regeringen nu backar från detta besked och att förbudet mot innehav för jakt av dessa halvautomatiska gevär, kompatibla med stora militära vapenmagasin, endast ska gälla framåt. För tidigare beviljade tillstånd erbjuds nu i stället en frivillig möjlighet till inlösen. Juridiskt hanteras det genom punkten 6 i propositionens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

Socialdemokraterna tycker att regeringens förslag till förbud är bra men att det borde gälla även tidigare beviljade tillstånd. Det innebär att vi anser att punkten 6 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna bör omformuleras enligt följande: ”Bestämmelserna i

¹ En ändamålsenlig vapenlagstiftning (SOU 2024:31), s. 751.

4 kap. 5–8 §§ samt 5 kap. 3, 8 och 16 §§ om tillstånd att inneha skjutvapen, stommar och lådor ska inte tillämpas på tillstånd som har beviljats före ikraftträdandet.”

Regeringen bör därefter återkomma till riksdagen med lagförslag om följdändringar som innebär att en enskild person som tidigare beviljats tillstånd att inneha ett skjutvapen som avses i förslaget till 4 kap. 11 § vapenlagen måste lämna in detta vapen mot ersättning.

Femårstillstånden för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott

Helautomatiska skjutvapen och s.k. enhandsvapen för flerskott omfattas i dag av en särskild ordning med tidsbegränsade femårstillstånd, vilket motiveras av vapnens farlighet. Vad gäller helautomatiska skjutvapen så handlar detta i praktiken närmast uteslutande om tillstånd för målskytte då användning för jakt är förbjuden och det är mycket svårt att uppfylla kraven för tillstånd för vapensamling. Även vad gäller enhandsvapen för flerskott är målskytte det vanligaste användningsområdet även om det för dessa vapen inte råder fullt lika stränga regler för användning vid t.ex. jakt eller samling.

Ordningen med femårstillstånd innebär att innehavaren vart femte år behöver ansöka om ett förnyat tillstånd. För att få tillståndet förnyat gäller då samma förutsättningar som om personen aldrig tidigare haft ett tillstånd. Om en ansökan om förnyat tillstånd görs senast fyra veckor innan giltighetstiden går ut fortsätter tillståndet att gälla tills ett beslut om det nya tillståndet fattats och har vunnit laga kraft. Om ansökan inkommit senare och inte har prövats innan giltighetstiden går ut upphör tillståndet att gälla. När ett femårstillstånd upphör att gälla utan att ett nytt tillstånd meddelats så avregistreras tillståndshavaren ur vapeninnehavarregistret. Om han eller hon har kvar skjutvapnet upprättas en anmälan om vapenbrott, och skjutvapnet kan tas i beslag. Vapnet kan då också komma att förverkas.

Regeringen föreslår i propositionen att ordningen med tidsbegränsade femårstillstånd för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott avskaffas. I stället föreslås en ny ordning där polisen genom förelägganden ska kontrollera om sådana vapeninnehavare fortfarande har behov av sina vapen. Regeringen föreslås bemyndigas rätten att meddela föreskrifter om vilka underlag som innehavaren då ska föreläggas ge in till polisen och också kring hur ofta polisen bör kontrollera behovet.

Socialdemokraterna anser till skillnad från regeringen att dagens ordning med femårstillstånd bör behållas. I enlighet med vad polisen framfört har nuvarande ordning utvecklats på goda grunder med hänsyn till vapnens farlighet och samhällets intresse av att så långt som möjligt kontrollera att de som innehar dessa vapen också har behov av dessa. Polisen har också i sitt remissvar understrukt att den skärpta tillsyn som nu ska ersätta femårstillstånden kommer att medföra betydande olägenheter för både allmänheten och myndigheten. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att den bör återkomma med en ny lagstiftning som återinför femårstillstånden för helautomatiska skjutvapen och enhandsvapen för flerskott.

Teresa Carvalho (S)

Heléne Björklund (S)

Petter Löberg (S)

Anna Wallentheim (S)

Mattias Vepsä (S)

Sanna Backeskog (S)

Lars Isacsson (S)